

iz tujega tiska

DELO Z OTROKI V PARIH

Bonnie A. Mervis: The use of peer-pairing in child psychotherapy.

Social Work, 30, 1985, št. 2, str. 124-128

Ko socialno osamljenega otroka napotijo na psihoterapijo, je ena prvih diagnostičnih nalog terapevta, da določi obliko terapije, ki bo zanj najbolj koristna. Mnogi terapevti priporočajo skupinsko terapijo, kadar so prepričani, da se otrokovi glavni problemi nanašajo na socialno prilagoditev. Za individualno obravnavo pa se odločajo, kadar so prepričani, da ima otrok globlje probleme ali kadar menijo, da ne bo mogel delovati v skupini. Ta posplošeni kriterij je v mnogih primerih ustrezen, toda otrok, ki je izbran za individualno terapijo, morda ne bo imel priložnosti, da bi se naučil socialnih spretnosti in razvil prijateljstvo z vrstniki. Pri takšnem otroku je delo v paru s še enim otrokom lahko izjemno koristno. Terapija v paru se razlikuje od individualne in skupinske tako po dinamiki kot po teoriji. Je edinstven model, ki otroku z resnimi socialnimi primanjkljaji daje možnost razviti spretnosti, ki so potrebne, da bi si pridobil prijatelje.

Tehniko dela v vrstniških parih, ki je opisana v tem prispevku, so tri leta razvijali in uporabljali na neki šoli s prilagojenim programom za invalide, vedenjsko motene in vzgojno-mentalno prizadete otroke. Zaradi značilnega manjšega samospoštovanja in neprimernega odnosa drugih ljudi do otrok, ki so vključeni v takšne šole, so ti otroci še posebno dovzetni za socialne težave. Često si ti otroci zelo želijo prijateljev, imajo pa zelo omejene možnosti tako za razvijanje spretnosti komuniciranja kot tudi za navezovanje socialnih stikov. Priказani model je bil izredno uspešen pri otrocih, ki so

bili razvojno sposobni ustvarjati in vzdrževati odnose. Otrokom, ki so bili socialno osamljeni, ker niso bili zmožni razvijati trdnih odnosov, so s terapijo v parih le delno pomagali.

V literaturi o skupinski dinamiki ima delo s parom ali dvojico zelo pomembno mesto. Redi je opazil spontan razvoj te metode v situacijah, ko se otroci v večjih skupinah ne znajdejo. Mnoge študije so pokazale, da je ta tehnika še posebno primerna za izboljšanje otrokovega sociometričnega položaja in za povečanje števila začetih socialnih stikov. Zelo malo pa je napisanega o delu v parih kot psihoterapevtskem modelu.

Več razlogov je za dejstvo, da je z nekaterimi otroki veliko bolje delati v parih kot po tradicionalnih metodah individualne ali skupinske terapije. Nekateri otroci se naučijo navezovati stike z odraslimi, toda tega niso zmožni posplošiti na stike z vrstniki. Delo v paru je učinkovito tudi pri delu z otroki, ki čutijo, da so različni od drugih ali imajo resne družinske probleme. Ti otroci potrebujejo priložnosti, da bi doživeli skupne občutke in izkušnje, vendar je zanje preveč tvegano, če bi jih izpostavili v skupini, kjer bi jih lahko zasmehovali ali zavrnili. Za otroke, za katere je značilno hudo rivalstvo med brati in sestrami, je ta oblika terapije tudi zelo koristna. Pri delu v parih lažje premagajo občutke ljubosumnja in vzpostavijo primerne odnose. Enako velja tudi za otroke, ki slabo kontrolirajo impulze in niso zmožni obvladovati svojo agresivnost.

Je več različnih načinov psihoterapije v parih; istočasno lahko poteka tudi individualna obravnava otroka ali delo z otrokovo družino. Najpomembnejše za terapevta pa je, da oba otroka skrbno izbere. Vsakega otroka posebej mora dobro poznati. Otroka morata biti istega spola, približno enake starosti in idealno je, če imata skupne interese. Če se otroka poznata, si morata biti všeč; če pa se ne poznata, mora terapevt izbrati takega otroka, za katerega verjame, da lahko postaneta prijatelja.

Otrok lahko tudi sam izbere partnerja. Axline je uporabila to tehniko izbora pri delu v skupinah, lahko pa jo uporabimo tudi za delo v parih. To je še posebej primerno v šoli, saj sta dosegljiva oba otroka istočasno. Terapevt se mora pogovoriti tako z izbranim otrokom kot tudi z njegovimi starši. Oba otroka morata biti obra-

Miroslav Kužica, *Posla Rapoše-Tajnika, Neje Vojvodin, Prostovoljno delo in druge oblike (sam)organiziranja ljudi kot ustvarjalni socialni projekt, Socialno delo, 25, 1986, 1.*

vnavana kot enakovredna partnerja - izbrani otrok mora razumeti, da je izbran kot enakovreden partner in ne za to, da bi drugemu pomagal. Drugega otroka lahko izberemo tako, da občasno povabimo "gosta" na individualno terapijo. To je še posebej primerno pri otrocih, ki si zelo želijo navezati stike ali imeti prijatelje, ki pa še niso čustveno zmožni ustvariti tesne stike.

Terapevtska ura lahko poteka zelo različno tako glede vsebine kot načina dela, odvisna pa je od potreb otrok v parih in osebnega stila terapevta. Terapevt mora skrbno paziti, da ni preveč zunanjih omejitev, kljub temu pa mora "pravila igre" vzpostaviti takoj na začetku. Otroka morata tudi jasno vedeti, zakaj sta tam in kakšni so cilji dela. To lahko terapevt zelo preprosto pojasni: zato, da se bosta imela lepo in da bosta postala prava prijatelja. Lahko tudi pove, da je to način, kako lahko postanemo boljši prijatelji in kako rešujemo nekatere probleme. Nujno pa je, da poudari: "V tej sobi ne bomo počeli nič takšnega, da bi prizadeli drug drugega ali uničili lastnino".

Ob koncu igre je zelo dobro, da sledi skupen pogovor, še najbolje je ob malici. Otroka lahko razpravljata o čemerkoli - lahko se vsebina nanaša na igro ali na druge stvari. Vendar morajo biti tudi tu jasna določena pravila. Otroka morata drug drugega pozorno poslušati, ne smeta se prekinjati, itd. Ta pogovor je primeren za razvijanje nekaterih drugih spretnosti: spoštovanja čustev drugega, znati zmagati in izgubiti, nuditi podporo, itd.

Med razpravami mora biti terapevt zelo občutljiv za stopnjo zaupanja med otrokoma. Če otrok zve, da je bila njegova osebna informacija predana komu drugemu, se lahko počuti izdanega in terapija ne bo uspešna. Vendar se morajo otroci zavedati, da se mora terapevt včasih pogovarjati z njegovimi učitelji ali starši in da nekateri otroci ne znajo obdržati skrivnosti zase.

Delo v parih je vsekakor varianta skupinskega dela, vendar ima svoje značilnosti. Ker tu sodelujeta le dva otroka, so njuni odnosi veliko bolj intenzivni, otrok se mora soočati s problemi, ki nastanejo in se ne more zateči v drug odnos kot pri delu v skupini. Vendar velja tudi obratno: če partner otroka sprejme, to nanj močnejše vpliva. Opisana metoda dela pa ni namenjena tistim otrokom, ki so sposobni delati v skupini.